

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

В.о.декана факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

30 серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія комунікації

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Освітня програма «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»

Вид дисципліни **обов'язкова**

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“30” серпня 2023 року, протокол № 1.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Лариса ХИЖНЯК, доктор соціологічних наук, професор, професорка закладу вищої освіти кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.

Протокол від “28” серпня 2023 року № 1.

Завідувачка кафедри

(підпис)

Дмитро МИКОЛЕНКО

(ім'я та прізвище)

Гарант освітньої програми «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації» першого (бакалаврського) рівня

(підпис)

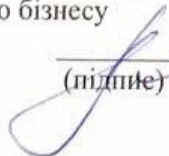
Дмитро МИКОЛЕНКО

(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу

Протокол від “30” серпня 2023 року № 1.

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

(підпис)

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Теорія комунікації» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітня програма «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – сформувати у студентів/студенток уявлення про основи теорії комунікації в міждисциплінарному дискурсі, особливості та видове розмаїття соціальної комунікації, здатність використовувати теоретичні знання щодо комунікації у професійній діяльності.

1.2. Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до ОПП.

Основним завданням вивчення дисципліни «Теорія комунікації» є:

формування таких загальних компетентностей

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК14 Здатність працювати в команді.

формування таких фахових компетентностей

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

СК15. Розуміння сутності та специфіки зв'язків з громадськістю у міжнародних відносинах.

СК17. Здатність визначати особливості, характер та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня та налагоджувати міжнародні комунікації між ними.

СК18. Розуміння сутності та специфіки міжнародної інформаційної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти/студентки знатимуть основні теорії та моделі комунікації, методи вивчення та сучасні їх дослідження, видове розмаїття соціальних комунікацій, специфіку вербального і невербального в соціальних комунікаціях, характеристики міжособистісних, групових, масових та організаційних комунікацій, роль комунікацій у публічному просторі з метою отримання теоретичної підготовки з питань комунікацій для вивчення дисциплін освітньої програми і застосування в професійній діяльності.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
4-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Самостійна робота	

42 год.	
в. т.ч. Індивідуальна робота	
15 год. (контрольна робота)	-

1.6. Заплановані програмні результати навчання:

- RH05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.
 RH08. Знати сутність та особливості зв'язків з громадськістю та сучасних PR-технологій у міжнародних відносинах.
 RH10. Знати сутність, специфіку та особливості міжнародної інформаційної діяльності.
 RH23. Аналізувати зміст та специфіку сучасних міжнародних інформаційних відносин.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Основи теорії комунікації

Тема 1. Комунікації як наукова і практична проблема: міждисциплінарний підхід

Природа комунікацій та їх роль в розвитку суспільства. Стадії комунікації в природі і суспільстві. Сучасний світ як світ комунікацій. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори експансії комунікативних технологій.

Основні значення поняття «комунікація». Інформація і комунікація. Інформаційно-комунікативна індустрія як соціальний інститут. Об'єкт та предмет теорії комунікації. Основні функції комунікації. Інтегровані комунікації. Цифрові комунікації. Функції теорії комунікації: пізнавальна, методологічна, прогностична, практична. Методи дослідження комунікації. Соціально-комунікаційна система суспільства. Інституалізація в соціально-комунікаційній сфері. Типологія соціальних комунікацій. Комунікативні революції. Міфи і реальність про природу комунікації.

Тема 2. Теорії, моделі і процес комунікації

Предмет і об'єкт теорії комунікації. Закони та категорії теорії комунікації. Специфіка законів комунікації. Ключові категорії: комунікація, інформаційний обмін, соціальна комунікація, спілкування. Комунікативний простір. Комунікативний час. Комунікативна компетентність особистості. Уявлення про комунікацію як про процес і структуру. Структурні моделі комунікації. Основні міждисциплінарні підходи до розуміння комунікацій. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій: сутність, переваги та обмеження, представники. Інтеракціоністська група теорій комунікацій: сутність, переваги та обмеження, представники. Процес та етапи розвитку засобів комунікації. Г. М. Маклюен про новий поворот в оцінці комунікацій, про холодні і гарячі засоби масової комунікації. Ознаки комунікації: антропологічна, соціальна, кодувальна, процесуальна. Процес комунікації та його елементи. Одиниці аналізу комунікації. Основні поняття і терміни, використовувані для аналізу комунікативного процесу та його елементів. Кодування та декодування в комунікаційних процесах. Класифікація комунікаційних повідомлень. Комунікатори і комуніканти як суб'єкти комунікації. Поняття про професійного комуніканта. Професійний і соціальний аспекти діяльності професійних комунікантів. Комунікатори як творці інформаційних продуктів. Типи комунікаторів. Структурні моделі комунікації. Специфіка моделі комунікації за Лассуеллом. Специфіка моделі комунікації за Шенноном-Уївером. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко. Комунікативне середовище. Сфери комунікації.

Тема 3. Бар'єри та ефективність комунікації

Поняття «комунікативні бар'єри». Множинність класифікацій комунікативних бар'єрів. Ефективність комунікацій і стилі комунікацій. Цензура як специфічний бар'єр комунікації. Її історія, види, методи, мімікрія, роль в різних типах суспільств.

Етичний вимір комунікацій та етичні комунікативні бар'єри. Етика комунікаційної діяльності та її роль в подоланні комунікативних бар'єрів. Соціальні технології подолання комунікативних бар'єрів. Фактори, що визначають ефективність комунікацій у цифровому суспільстві.

Тема 4. Методи вивчення та сучасні дослідження комунікацій

Сутність і принципи дослідження комунікацій. Наукові методи теоретичного дослідження комунікацій: формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний метод. Загальнонаукові методи і прийоми пізнання у вивченні комунікацій: аналіз і синтез, абстрагування, індукція, дедукція, моделювання. Спостереження у дослідженні комунікацій: сутність, види, прилади, вимоги до проведення та умови застосування. Експеримент в дослідженні комунікацій: сутність, види, особливості, функції, стадії. Крос-культурний, компаративний, системний підходи до вивчення комунікацій. Статистичні методи дослідження комунікацій. Особливості застосування психологічних і соціологічних методів дослідження комунікацій. Бази даних про соціальні комунікації та їх роль в оцінці міжнародних подій і світової політики.

Розділ 2. Видове розмаїття соціальних комунікацій

Тема 5. Комунікаційне багатство в сучасному світі

Комунікаційне багатство: поняття, елементи, структура, функції. Комунікаційне багатство доінформаційного і цифрового суспільства: компаративний підхід. Простори, рівні комунікаційного багатства. Виробники інформаційних ресурсів. Носії, на яких зберігається інформація для комунікації. Контроль інформаційно-комунікативних взаємодій. Користувачі інформаційно-комунікаційного багатства. Потреба людини інформації за рахунок включення в комунікацію. Інформаційні потоки і технічні засоби комунікації. Рівень культури споживання інформації. Вплив сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на стан індивідуальної і масової свідомості.

Комунікаційне багатство як виклик цифрового суспільства і ресурс соціальності. Ознаки та прояви комунікативного багатства. Ціна і цінність комунікаційного багатства. Роль соціальних інститутів у формуванні, збереженні на розвитку комунікаційного багатства. Комунікаційне багатство в ракурсі його проблемності, соціальної значущості та перспектив.

Тема 6. Вербальне і невербальне в соціальній комунікації

Семіотика, синтактика, семантика, прагматика. Основні типи знакових систем. Вербальна комунікація: форми, стилі, контексти. Мова як спосіб передачі інформації. Прояви міжкультурних відмінностей у мові. Функції мови і види мовної діяльності (говоріння, слухання, лист, читання). Стилї мовлення: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний. Діалог, монолог, полілог як комунікація. Стратегії вербального впливу.

Невербальна комунікація, її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації. Види невербальної комунікації: кінетика, проксемика, хронеміка, окулістика, такесика та сенсорика. Невербальні компоненти комунікації: погляд, дотики, жести. Способи взаємозв'язку між вербальною і невербальною комунікацією. Національний стиль комунікації. Характеристики національного стилю комунікації: соціокультурні, аксіологічні, соціолінгвістичні, психолінгвістичні. Сутність, призначення паравербальної комунікації. Засоби паравербальної комунікації: види, правила використання. Інтонація, тональні і темброві особливості мови, манера говорити та їхня роль у паравербальній комунікації. Характеристики голосу як засобу досягнення ефективної комунікації. Гендерний аспект паравербальної комунікації. Правила використання паравербальних засобів для впливу на аудиторію в комунікаціях.

Тема 7. Характеристика міжособистісних, групових, масових, організаційних комунікацій

Поняття міжособистісної комунікації. Передумови міжособистісної комунікації. Мовна поведінка в міжособистісній комунікації. Почуття та емоції в міжособистісній комунікації. Аксіоми міжособистісної комунікації. Комунікативні стилі в міжособистісній комунікації.

Поняття, види, функції групових комунікацій. Специфіка групових комунікацій. Прагматика групових комунікацій.

Організаційні комунікації. Природа комунікації в організації. Організаційні структури та комунікативна поведінка персоналу організації. Методи вивчення комунікативних процесів в організаціях. Соціокультурна обумовленість комунікації в організаціях. Комунікативні канали і комунікативні ролі в організації. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації. Корпоративні (офісні) комунікації. Тренди організаційних комунікацій ХХІ століття. Зовнішні і внутрішні організаційні комунікації. Організаційні комунікації у кризових ситуаціях. Ефективність і безпека організаційних комунікацій.

Поняття, особливості масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікацій. Засоби масової комунікації: поняття, типологія. Теорія масової комунікації Г. М. Маклюєна. Г. М. Маклюєн про зміни в комунікаціях, що викликані введенням писемності і друку. Теорія медіа як ампутація. Теорія масової комунікації Д. МакКуела. Карта теорій масс-медіа, запропонована Д. МакКуелом. Процес медіації, види та елементи масс-медіа. Принципи, структури і функціонування масс-медіа. Проблема відповідальності масс-медіа перед суспільством. Д. МакКуел про інформацію, мережеву комунікацію та Інтернет.

Тема 8. Комунікації в публічному просторі

Еволюція ідеї публічного і приватного та її вплив на вивчення публічних комунікацій. Публічна комунікація як різновид соціальної комунікації. Співвідношення понять «публічна комунікація», «публічна інформація», «публічна політика».

Мета публічної комунікації. Публічний сектор, публічна комунікація і публічна політика. Основні підпростори-рівні публічності. Публічна комунікація і публічний простір. Завдання публічного простору. Архітектурні особливості публічного простору та їх вплив на публічні комунікації. Концепції публічного простору. Характерні риси комунікацій у публічному просторі. Публічний комунікативний простір: поняття, види, історія становлення й розвитку. Функції публічного комунікативного простору.

Європейські публічні комунікації і публічна політика.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Усьо- го	у тому числі			уцьо го	у тому числі		
		л	п (с)	с. р.		л	П	с. р.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Розділ 1. Основи теорії комунікації</i>								
1. Комунікації як наукова і практична проблема: міждисциплінарний підхід	11	4	2	5				
2. Теорії, моделі і процес комунікації	11	4	2	5				
3. Бар'єри та ефективність комунікацій	11	4	2	5				
4. Методи вивчення та дослідження комунікацій	11	4	2	5				
Разом за розділом 1	44	16	8	20				
<i>Розділ 2. Видове розмаїття соціальних комунікацій</i>								
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9
5. Комунікаційне багатство в сучасному світі	11	4	2	5				
6. Вербальне і невербальне в соціальній комунікації	11	4	2	5				

7. Характеристика міжособистісних, групових, масових, організаційних комунікацій	13	4	2	7				
8. Комунікації в публічному просторі	11	4	2	5				
Разом за розділом 2	46	16	8	22				
Контрольна робота				15				
Усього годин	90	32	16	42				

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Комунікації як наукова і практична проблема: міждисциплінарний підхід	2
2	Теорії, моделі і процес комунікації	2
3	Бар'єри та ефективність комунікацій	2
4	Методи вивчення та сучасні дослідження комунікацій	2
5	Комунікаційне багатство в сучасному світі	2
6	Вербальне і невербальне в соціальній комунікації	2
7	Характеристика міжособистісних, групових, масових, організаційних комунікацій	2
8	Комунікації в публічному просторі	2
	Разом	16

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Робота з рекомендованою основною й допоміжною літературою до тем навчальної дисципліни	8
2	Виконання завдань до тем навчальної дисципліни	8
3	Підготовка до семінарських занять (дискусій)	8
4	Підготовка завдання до самостійної роботи	8
5	Підготовка до поточного контролю знань	5
6	Підготовка до підсумкового контролю знань (екзамен)	5
7	Підготовка семестрової контрольної роботи	15
	Разом	42

6. Індивідуальне завдання

Контрольна робота

Тема контрольної роботи «Порівняльний аналіз моделей комунікації. Понятійний апарат теорії комунікації»

Контрольна робота складається з двох завдань, які студенти/студентки презентують на семінарських заняттях протягом семестру і здають на кафедру у письмовому вигляді або в період онлайн-навчання представляють на перевірку до Google class room.

Завдання до контрольної роботи

1. Дайте характеристику таких базових моделей соціальної комунікації:

- моделі комунікації Аристотеля
- моделі комунікації Ласуелла

- моделі комунікації Шеннона-Уівера
- циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама
- моделі двоступеневої комунікації

Проведіть аналіз наведених моделей соціальної комунікації за такими критеріями: їх сутність; переваги, вади, обмеження; сфери (практики) застосування в міжнародних комунікаційних взаємодіях; приклади.

2. Розробіть кросворд з понять, що описують сутність і процес соціальної комунікації (мін 20 понять).

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за освітньою програмою віддзеркалює табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»

Шифр ПРН (відповідно до ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
РН05	знання природи та механізмів міжнародних комунікацій	Інформативно-доказовий метод; пояснювально-ілюстративний метод (критичний аналіз соціальних факторів розвитку комунікацій і розкриття специфіки їх впливу на світові події). Дискусійна панель.	Оцінювання тестових завдань, усних відповідей на практичних заняттях, участі в групових дискусіях; володіння основними теоретико-методологічними підходами до вивчення комунікацій. Активність під час групових дискусій. Завдання до контрольної роботи. Письмова екзаменаційна робота
РН 8	знання сутності та особливостей зв'язків з громадськістю та сучасних PR-технологій у міжнародних відносинах.	Лекція: інформативно-доказовий пояснювально-ілюстративний методи. Практичні заняття: пошуковий метод; пояснювально-ілюстративний метод (критичний огляд нових джерел, видів збору і аналізу емпіричних даних про міжнародні події та міжнародні відносини в контексті міжнародних комунікацій).	Оцінювання тестових завдань, усних відповідей на практичних заняттях, виконання творчих завдань. Письмова екзаменаційна робота
ПРН 10 –	знання сутності, специфіки та особливостей міжнародної	Лекція: Інформативно-доказовий метод; Дослідницький метод, аналіз міжнародних	Оцінювання тестових завдань, виконаних практичних завдань, розв'язування аналітичних задач; володіння

	інформаційної діяльності.	ситуацій, експертиза. Дискусійна Відкритий Івент-аналіз.	соціологічна панель. мікрофон.	дослідницьким інструментарієм у вивченні міжнародних комунікаційно-комунікаційних взаємодій. Контрольна робота (завдання №2). Письмова екзаменаційна робота
ПРН 23 –	Аналізувати зміст та специфіку сучасних міжнародних інформаційних відносин.	Лекція: Інформативно-доказовий метод; дослідницький метод. Дискусійна панель. Відкритий мікрофон.		Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, володіння дослідницьким інструментарієм у вивченні міжнародних комунікацій. Письмова екзаменаційна робота

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів/студенток до виконання конкретної роботи. Методи контролю: усне опитування, поточне тестування, оцінювання виконаних завдань, екзамен.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи під час лекційних та практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки завдань в ході індивідуально / командної роботи студентів та студенток;
- контроль засвоєння теоретичного матеріалу (у вигляді тестування) з тем навчальної дисципліни;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання у сфері комунікацій;
- контроль та оцінювання вмінь студентів/студенток здійснювати аналіз основних моделей комунікації;
- оцінювання вмінь та навичок аналізувати сучасну зовнішньополітичну практику держав крізь призму комунікацій; готувати аналітичні матеріали з питань ролі комунікацій у міжнародних відносинах та світовій політиці.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню на основі проведення екзамену. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів/студенток, набутих під час вивчення тем. Вони мають показати вміння володіти термінами та поняттями, дослідницьким інструментарієм вивчення комунікацій; надавати характеристики об'єктів, учасників, каналів сучасних комунікативних взаємодій; мати уявлення про механізми комунікації; комунікаційне багатство як соціальний капітал і ресурс сучасного суспільства.

Критерії та методи оцінювання

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Усне опитування / навчальна дискусія за питаннями практичного (семінарського) заняття	Висока активність здобувача на практичному (семінарському) занятті, демонстрація засвоєння повного обсягу матеріалу теми, ознайомлення із запропонованими джерелами, уміння робити висновки	3
	Активність здобувача на практичному (семінарському) занятті, демонстрація засвоєння повного обсягу матеріалу теми, ознайомлення із запропонованими джерелами, уміння робити висновки, але здобувач припустився окремих помилок.	2
Тестування за питаннями практичного (семінарського) заняття	За кожною темою, де передбачено тестування, пропонується 10 тестових питань. Правильна відповідь на 1 питання оцінюється в 0,1 бала.	0,1–1
Панельна дискусія	Висока активність студента та студентки на практичному (семінарському) занятті, демонстрація ознайомлення із запропонованим матеріалом, уміння мислити критично та аналітично, формувати й виражати своє ставлення до предмета дискусії, робити висновки, наводити приклади.	3
	Активність студента/студентки на практичному (семінарському) занятті, демонстрація ознайомлення із запропонованим матеріалом, уміння мислити аналітично, формувати та виражати своє ставлення до предмета дискусії, робити висновки, але студент та студентка припустилися окремих помилок.	2
Розв'язання ситуаційних завдань	Правильне розв'язання ситуаційного завдання відповідно до методичних рекомендацій, зокрема, відповідно до вимог зрозумілості, повноти, ясності, чіткості, та процесуальної формалізації; наведено посилання на міжнародні правові акти; вміло й доцільно застосовано правові норми, надаючи юридичну оцінку ситуації; висновки чіткі, вичерпні, логічно узгоджені та впливають зі встановлених фактичних обставин по суті вирішених завдань.	3
	Правильне розв'язання ситуаційного завдання відповідно до методичних рекомендацій, зокрема, відповідно до вимог зрозумілості, повноти, ясності, чіткості, але з окремими помилками процесуальної формалізації; висновки логічно узгоджені та впливають зі встановлених фактичних обставин по суті вирішених завдань, але невичерпні.	2

Практичне завдання екзаменаційного білету	Студент/студентка міцно засвоїли теоретичний матеріал, логічно мислить і будує відповідь, грамотно висловлює свої міркування, впевнено та у достатній мірі відповідає на додаткові питання. Вміє використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань, розв'язанні проблемних ситуацій, можливо з незначними неточностями	8-10
	Студент/студентка добре засвоїли теоретичний матеріал, аргументовано будує відповідь, але є певні похибки у логіці викладу, не в повній мірі відповідає на додаткові питання. При виконанні практичних завдань є незначні помилки у розрахунках, не зовсім повні висновки за отриманими результатами	5-7
	Студент/студентка в основному опанували теоретичний матеріал, але не переконливо відповідають та плутають поняття, додаткові питання викликають невпевненість і демонструють відсутність стабільних знань. Практичні завдання в основному виконані, але при їх виконанні без достатнього розуміння застосовано навчальний матеріал, припускається суттєвих помилок	3-4
	Студент/студентка поверхово або взагалі не опанували теоретичний матеріал, не знають наукових фактів та визначень, проявляють слабкість або відсутність творчого та критичного мислення, є складнощі при відповіді на додаткові питання, значні труднощі у виконанні практичних завдань, які не виконані загалом або виконані частково з грубими помилками	1-2

Додатково можуть враховуватись такі види активностей студентів/студенток: проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу); участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом).

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин. Вміст екзаменаційного білету й оцінювання відповідей на екзамені: практичне завдання – 10 балів. Тести – 30 балів (30 тестових завдань x 1 бал).

Мінімальна кількість балів для допуску до екзамену - 35.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент/студентка на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії, воєнного стану з заборонаю відвідування ЗВО) надається можливість скласти **екзамен у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, можна одержати 1 бал за кожен вірну відповідь) **дистанційно** на платформі Moodle у курсі «Теорія комунікації».

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота									Екзамен	Сума
Розділ 1					Розділ 2			Самостійна робота		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	(6x2=12)		
6	6	6	6	6	6	6	6	12	60	40
									100	

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 35 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання (контрольна робота).

Загальна оцінка навчальної діяльності складається з компонентів:

№	Вид роботи	Кількість балів	Кількість видів роботи (завдань)	Сума балів
1	Практичні завдання до тем семінарів, поточний контроль знань, тести, завдання, участь у дискусії	6	8	48
2	Завдання до контрольної роботи	6	2	12
3	Екзаменаційна робота			40
				Разом: 100

Критерії оцінювання завдання до теми та до екзаменаційного білету

(за 6-ти бальною шкалою)

Дуже високий рівень 6 балів	Відповідь повна, глибока та змістовна, креативна і самостійна. Високий рівень знань теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільне володіння термінами дисципліни. Є аргументи і приклади.
Високий рівень 5 балів	Відповідь повна, глибока, самостійна та змістовна. Високий рівень знань теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільне володіння термінами дисципліни. Однак положення не достатньо обґрунтовані.
Середній високий рівень 4 бали	Відповідь змістовна. Середній рівень знань теоретичного та практичного матеріалу з теми; однак добре володіння термінами та поняттями дисципліни. Є деякі змістовні неточності, помилки.
Середній низький рівень 3 бали	Середній рівень знань теоретичного та практичного матеріалу з теми; посереднє володіння термінами та поняттями дисципліни. Є деякі змістовні неточності, помилки. Бракує прикладів.
Низький рівень 2 бали	Відповідь характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так і практичного матеріалу. Багато помилок, немає обґрунтування та прикладів.

Дуже низький рівень 1 бал	Дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; відсутні навички аналізу проблем спічрайтингу, чимало змістовних помилок.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

- Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. 370 с
- Квіт С. М. Масові комунікації. Київ : Києво-Могилянська академія, 2018. 352 с.
- Комунікативні технології інформаційного суспільства: монографія / [А. І. Гусєв, Н. О. Довгань, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, І. В. Петренко]; за наук. ред. А. І. Гусєва. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 142 с.
- Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги / пер. з англ. Київ: Ніка-Центр, 2015. 388 с.

Допоміжна

- Актуальні тренди сучасного комунікативного простору: колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро: Грані, 2020. 100 с.
- Башук А. І. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства: монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2019. 583 с.
- Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства: монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов; Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 163 с.
- Бондаренко В. Мобільні застосунки як засіб комунікації в суспільстві знань: освітній аспект. *Наукові праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського: зб. наук. пр.* 2017. Вип. 48. С. 576-590.
- Вікрі К. Нетворкінг для інтровертів. Поради для комфортної та ефективної комунікації. Київ: Vivat, 2020. 224 с.
- Волинець В. О. Віртуальна, доповнена і змішана реальність: сутність понять та специфіка відповідних комп'ютерних систем. *Питання культурології.* 2021. № 37. С. 231-243.
- Говера О. І. Ускладнювальні фактори комунікації під час пандемії. *Обрії друкарства.* 2021. № 1(19) С. 267-273.
- Гончарова А. К. Інтернет-мережа як комунікативна сфера. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації.* 2010. № 4. С. 14-18.
- Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Київ: ІМВ., 2010. 310 с.
- Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.
- Зернецька О. В. Глобальна комунікація і еволюція цінностей // Еволюція цінностей в епоху глобалізації: збірник наукових праць / за заг. ред. О. В. Зернецької. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019. С. 5-12.

- Кияниця Є. О. Тенденції використання культурного коду в сучасних медіа для розбудови соціокультурної ідентичності. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 2022. № 2 (50). С. 4-10.
- Кодацька Н. Суспільні комунікації в контексті трансформації медіасередовища / Н. Кодацька, О. Ятчук, О. Лесюк. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2021. № 4 (48). С. 3-9.
- Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір: монографія / Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2019. 343 с.
- Кузнецова О. Д. Ознаки та функції фактоїдів у сучасних масмедіа. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 2 (50). С. 45-52.
- Кулеба Д. І. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ: Книголав, 2019. 381 с.
- Кушнір Р. Мистецтво відповідального спілкування, або як знаходити глибоке порозуміння з іншою людиною. Видавництво Коло, 2017. 240 с.
- Кущий А. М. Комунікативний вимір соціального інтелекту. *Гілея: науковий вісник*. 2020. Випуск 156 (№ 5). С. 215-218.
- Ланье Джарон. Десять причин видалити акаунт із соцмереж просто зараз. Видавництво Vivat, 2020. 176 с.
- Лапутіна Ю. Кризові комунікації представників сектору безпеки і оборони в умовах неконвенційної війни // Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія / [В. Азарова та ін. ; за заг. ред. Л. Компанцевої]. Київ : НА СБУ, 2021. С. 318-332.
- Лисенко О. М. Комунікативна парадигма як основа практики регулювання конфліктів / О. Лисенко, Н. Кримова. *Габітус*. 2020. Випуск 12. Том 1. С. 57-61.
- Макнамі Роджер. Зафейсбучені. Як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. Видавництво Книголав, 2021. 376 с.
- Малкольм Гладвелл. Розмова з незнайомцями «Що слід знати про людей, яких ми не знаємо». К.: КМ-Букс, 2020. 352 с.
- Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація. Видавництво Академія, 2012. 288 с.
- Медіа в новій соціокомунікативній парадигмі: монографія / [С. Л. Катаєв та ін.]; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2018. 195 с.
- Меєр Ерін. Культурна карта. Бар'єри міжкультурного спілкування в бізнесі. Видавництво «Наш Формат», 2020. 224 с.
- Наварро Джо. Словник мови тіла. Секрети невербальної комунікації. Видавництво Віват, 2021. 192 с.
- Пасмор Ю. В. Світові тренди залучення цифрових сервісів віртуального середовища до стимулювання економіки Індустрії 4.0 // Конституційні засади розвитку інноваційного суспільства: зб. наук. пр. за матеріалами інтернет-конференції, 25 червня 2021 року. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2021. С. 150-158.
- Піз А. Мова рухів тіла / Алан і Барбара Пізи; [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ: КМ-Букс, 2018. 416 с.
- Петрушкевич М. Сучасна людина в комунікативному полі культури // Людина і культура. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. С. 67-85.
- Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.
- Пугач Л. Ю. Соціально-комунікаційні складові комунікативної моделі. *Молодий вчений*. 2019. № 1 (65), січень. С. 150-156.
- Рачинська О. А. Комунікативне партнерство як механізм оптимізації комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 2(45). С. 135-145.

- Скиба О. П. Технології як фактор становлення інформаційного суспільства: соціально-філософський аналіз. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2017. № 1 (25). С. 77-80.
- Стівенс-Давідовіц Сет. Усі брешуть, але інтернет знає твої думки. Видавництво K.Fund, 2018. 304 с.
- Супрун Г. Г. Ідентичність індивіда в цифрову епоху соціальних комунікацій. *Філософські обрії*. 2020. Вип. 43. С. 85-94.
- Тарасова Н. С. Класифікація форм комунікації в епоху панування візуальних образів. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2014, № 1122. С. 33-38.
- Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 232 с.
- Фергюсон Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ: 2018. 568 с.
- Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів / [В. Горюхов та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2018. 276 с.
- Чернявська Л. В. Трансформація медіареальності в умовах війни в Україні. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 2 (50). С. 78-85.
- Ягодзінський С. М. Принципи функціонування глобальних інформаційних мереж: соціально-філософський аспект. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*. 2018. Вип. 1 (27). С. 35-39.
- Ятчук О. М. Інтерактивне телебачення: соціально-комунікаційні моделі та технології: монографія. Дніпро: УМСФ, 2018. 136 с.
- Keane John. *Democracy and Media Decadence*. Cambridge University Press, New York, 2013. 261 p.
- Bessarab A., Mitchuk O., Baranetska A., Kodatska N., Kvasnytsia O., Mykytiv G. Social networks as a Phenomenon of the information Society. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. 2021. Vol. 14. Iss. 1. P. 35-42.
- Couldry N., Hepp A. Media and the Social Construction of Reality. 2020. URL: <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780197510636.001.0001/oxfordhb-9780197510636-e-2>
- Dreshpak V. M. Transformation of subjects of public communication in innovative information space of modern Ukraine. *Int. J. Information Systems and Change Management*. 2019. Vol. 11. No 3/4. P. 292-309.
- Habermas J. *The theory of communicative action. Vol 1. Reason and the rationalization of society*. PolityPress, Cambridge, 2004. 324 p.
- Hofstede G. H. *Cultures and organizations: software of the mind*. Mc Graw Hill, 2015. 279 p.
- Rutledge P. Q. A with Director of the Media Psychology Research Center. MBA. URL: <http://www.onlinepsychologydegrees.com/interview/pam-rutledge/>

11. Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті

- Загальна декларація ЮНЕСКО «Про культурне розмаїття». 2 листопада 2001 р.; Конвенція ООН «Про охорону та заохочення різноманітності форм культурного самовираження». Париж, 20 жовтня 2005 р. URL: <https://uccs.org.ua/konventsia-pro-okhoronu-ta-zaokhochennia-rozmaittia-form-kulturnoho-samovyrazhennia-2>
- Акаймова А. В. Теорія комунікації як проблема теоретичної ідентифікації. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2012. Вип. 5. С. 364-372. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2012_5_29
- Дзьобань О. П. Інформаційна революція: соціоантропологічні та світоглядні трансформації / О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко. *Інформація і право*. 2021. № 4(39). С. 22-34. file:///C:/Users/User/Downloads/248549-Текст статті-570644-1-10-20211222.pdf

Данильян О. Г. Інформатизація як атрибут інформаційного суспільства: від ретроспекції до сучасної рефлексії / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. *Інформація і право*. 2022. № 1(40). С. 9-20. <file:///C:/Users/User/Downloads/254338-Текст статті-584881-1-10-20220331.pdf>

Досенко А. Комунікаційні платформи. *Соціальні комунікації: теорія і практика*. 2021. Випуск 12(1). С. 98-106. <https://new.comteka.com.ua/index.php/journal/article/view/103/70>

Ефективна комунікація в запитаннях та відповідях. <https://i.factor.ua/ukr/journals/ot/2019/august/issue-16/1/article-70347.html>

Кириченко М. О. Розвиток інформаційно-технологічної сфери та її вплив на формування цифрового світогляду та цифрової ідеології сучасної людини. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2019. Вип. 77. С. 35-46. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpvgvzdia_2019_77_5

Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітніх управлінців: посібник. Київ, 2019. 72 с. <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/efektyvni-komunikacii-posibnyk-final-preview-20-12.pdf>

Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування: навч. посіб. / уклад.: Гошовська В. А. та ін. Київ: К.І.С., 2016. 130 с.

Лазаренко Н. І., Коломієць А. М., Паламарчук О. М. Комунікація в інтернет-просторі: психологічний аспект / Н. І. Лазаренко, А. М. Коломієць, О. М. Паламарчук. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. Том 65. №3. С. 249-261. https://www.researchgate.net/publication/331404925_KOMUNIKACIA_V_INTERNET-PROSTORI_PSIHOLOGICNIJ_ASPEKT

Мужанова Т. М. Інтернет-цензура як загроза правам громадян у сфері інформаційної безпеки. *Сучасний захист інформації*. 2015. № 2. С. 84-88. <file:///C:/Users/User/Downloads/341-Текст статті-1278-1-10-20150703.pdf>

Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій [Електронний ресурс] // [Наукова сторінка професора Володимира Різун] / Інститут журналістики: [сайт] / Володимир Різун. http://journalib.univ.kiev.ua/Nacherky_do_metodologiyi.pdf

Скуртул Г. С. Українські мережеві інформаційні агентства в умовах медіаконвергенції. *Обрії друкарства*. 2018. № 1. С. 201-208. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2018.1.132901>

Смалько О. Особливості формування у студентів презентаційних і комуникативних навичок. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2021. № 48. С. 200-206. <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/309>

Соціальні мережі та месенджери в Україні. 2021. URL : <https://rb.com.ua/uk/blog-uk/omnibus-uk/socialni-merezhi-ta-mesendzheri-v-ukraini>

Соцмережі як джерело інформації українців [Електронний ресурс]. 2021. URL: <https://rb.com.ua/uk/blog-uk/omnibus-uk/socmerezhi-jak-dzherelo-informacii-ukrainciv>

Тонкіх І. Ю. Критерії якості контенту інтернет-медіа. *Обрії друкарства*. 2018. № 1. С. 209–217. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2018.1.132903>

Чекмишев О. В. Медіаконтент та конвергентні методи соціальних комунікацій. *Обрії друкарства*. 2018. № 1. С. 299-321. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2018.1.132934>

Чендлер Д., Мандей Р. Словник засобів масової інформації та комунікації. URL: www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095652803

Чиж І. Теорія масових комунікацій Герберта Маршалла Маклюєна: Проекція на сучасні тенденції суспільного розвитку. <http://slovoprosvity.org/2018/11/07/teoriya-masovyh-komunikatsij-herberta-marshalla-maklyuena-proektsiya-na-suchasni-tendantsiji-suspilnoho-rozvytku/>

Чуйко Г. В. Віртуальна реальність інтернету в комуникативному просторі соціуму / Г. В. Чуйко, І. А. Гуляс // Проблеми розвитку особистості у комуникативному просторі: збірник тез доповідей всеукраїнського науково-практичного семінару «Проблеми розвитку особистості у комуникативному просторі», 27 листопада 2018 р. Київ [електронний документ]. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018. С. 110-113. http://e-cat.scilib.chnu.edu.ua/reslib/elib/science/educ/probl_rozvytku_seminar_2018.pdf

